

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Nauczanie przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów - I etap edukacyjny

CZĘŚĆ LEARNINGOWA

Autor: Anna Dudek

Lublin, 2018

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor
ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26
www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Temat: Nauczanie przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące uczniów I etapu edukacyjnego

Celem szkolenia jest rozwój umiejętności uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące

Adresaci szkolenia:

Pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, doradcy metodyczni oraz specjaliści i trenerzy oświaty uczestniczący w projekcie „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły”.

Forma realizacji: szkolenie *blended learning*

Formy ewaluacji i ukończenia szkolenia: poprawne wykonanie zadania w zakresie każdego modułu

Metody pracy: samokształcenie z wykorzystaniem materiałów szkoleniowych, rozwiązanie zadania do każdego modułu, spotkana na forum dyskusyjnym

Czas realizacji: sierpień – wrzesień 2018r.

Harmonogram szkolenia:

Zjazd I: 27-29.08.2018

Zjazd II: 10-12.09.2018

Zjazd III: 24-26.09.2018

Szkolenie learningowe: pomiędzy zjazdami

PROGRAM SZKOLENIA

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doskonalenia i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykład wprowadzający do tematyki kompetencji kluczowych w edukacji szkolnej i uczenia się przez całe życie

Cześć stacjonarna: 70 godzin

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia.

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji.

Moduł III. Proces uczenia się i jego uwarunkowania.

Moduł IV. Kształtowanie umiejętności uczenia się na I etapie edukacyjnym.

Moduł V. Nauczanie/uczenie się problemowe, eksperymenty i doświadczenia.

Moduł VI. Metody aktywizujące w nauczaniu/uczeniu się.

Moduł VII. Uczenie przez zabawę i aktywność ruchową.

Moduł VIII. Projekt edukacyjny jako metoda integrująca wiedzę i ucząca współpracy.

Moduł IX. Ocenianie kształtujące jako strategia wspierająca rozwój ucznia i jego autonomię w procesie uczenia się.

Moduł X. Wspomaganie pracy szkoły w rozwoju umiejętności uczenia się kształtowanej przez eksperymentowanie, doświadczenie i inne metody aktywizujące.

Moduł XI. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół.

Część learningowa: 20 godzin

Moduł 1. Rozwój kompetencji kluczowych uczniów I etapu edukacyjnego w środowisku szkolnym

Moduł 2. Eksperymenty i doświadczenia w nauczaniu problemowym uczniów I etapu edukacyjnego

Moduł 3. Warunki skutecznego uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego

ZARYS TEMATYKI E-SZKOLENIA

Tematyka szkolenia stanowi rozwinięcie treści szkolenia w zakresie umiejętności uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego, w szczególności przez eksperymentowanie i wykonywanie doświadczeń. Obejmuje również zakres rozwijania kompetencji kluczowych nauczycieli, bowiem od ich kompetencji zależy rozwój uczniów.

W szkoleniu stacjonarnym wykorzystywane są fragmenty opracowań, cytowane są akty prawne, zaś szkolenie learningowe umożliwi rozwinięcie, uzupełnienie, sprawdzenie potrzebnych informacji i zgłębienie tematyki powiązanej z procesem uczenia się oraz prowadzenia procesu wspomaganie rozwoju szkoły.

Szkolenie zawiera 3 moduły, które z uwagi na strategię uczenia się przez życie są szczególnie istotne i wymagają dodatkowej uwagi w zakresie i formie dostosowanej do potrzeb każdego z uczestników szkolenia.

Spotkania w przestrzeni internetowej, w tym na forum dyskusyjnym wzmocni proces wzajemnego uczenia się i korzystania ze swoich zasobów.

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

MATERIAŁY INFORMACYJNE

Zasady pracy:

Praca na platformie lerningowej polega głównie na samokształceniu, wyszukiwaniu fragmentów i pełnego tekstu spośród zamieszczonych zasobów literatury i adresów publikacji internetowych oraz dzielenia się spostrzeżeniami i wiedzą na forum dyskusyjnym.

Aktywnością obowiązkową jest wykonanie zadania z każdego modułu. Zadanie podlega ocenie.

Praca może odbywać się w dowolnych godzinach każdego dnia pomiędzy zjazdem I a III, uzupełniająco – do zakończenia realizacji szkolenia w okresie sierpień – wrzesień 2018r.

Możliwe jest korzystanie z zasobów opracowań dostępnych na platformie i z zasobów internetowych z zachowaniem praw autorskich i ochrony danych osobowych z zastosowaniem przepisów Rozporządzenia o Ochronie Danych Osobowych (RODO).

Zasady komunikacji:

Komunikowanie będzie się odbywać zgodnie z zasadami netykiety – internetowego savoir-vivre za pośrednictwem forum dyskusyjnego, uzupełniająco podczas szkoleń stacjonarnych i za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Zasady oceniania:

Za każde przestane poprawnie wykonane zadanie można uzyskać maksymalnie 100 punktów, za wykonanie wszystkich zadań w 3 modułach można uzyskać maksymalnie 300 punktów. Dodatkowo premiowana będzie aktywność na forum i dzielenie się wiedzą i doświadczeniem – do 100 punktów.

Zadania zostaną ocenione po zakończeniu cyklu szkolenia stacjonarnego i learningowego. Uczestnik szkolenia trzyma informację zwrotną dotyczącą oceny zadania.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Materiały dydaktyczne stanowią wykazy literatury i adresów internetowych do publikacji, które dotyczą rozwijania kompetencji kluczowych uczniów i nauczycieli, doskonalenia procesu nauczania i uczenia się, zarządzania wprowadzaniem zmiany w szkołach/przedszkolach/placówkach oświatowych, problematyki dydaktyczno-wychowawczej, organizacyjnej, rozwoju zawodowego nauczycieli. Dostępne będą również podstawowe akty prawne dotyczące ww tematyki.

Uczestnicy szkolenia mogą na forum dyskusyjnym zamieszczać informacje z innych wiarygodnych źródeł.

MATERIAŁY UTRWALAJĄCE

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Utrwaleniu wiadomości będzie służyć szkolenie stacjonarne pomiędzy modułami szkolenia learningowego, wymiana informacji na forum dyskusyjnym, dyskusje moderowane zainicjowane przez uczestników szkolenia lub moderatora oraz wykonanie zadań podsumowujących każdy z modułów.

MATERIAŁY SPRAWDZAJĄCE

Sprawdzeniu wiedzy i umiejętności będą służyły zamieszczone materiały aktywizujące, selftesty dotyczące zadań testowych, zadania otwarte i zadania zamknięte w postaci testu wyboru. Dobór zadań będzie uwzględniał możliwości i preferencje uczestników e-szkolenia. Wzmocnieniem będzie aktywność na forum dyskusyjnym.

Przebieg szkolenia:

Moduł 1. Rozwój kompetencji kluczowych uczniów I etapu edukacyjnego w środowisku szkolnym

Cel główny:

Rozwój kompetencji w zakresie umiejętności uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego w oparciu o materiały i dokumenty źródłowe oraz pogłębienie nabytych umiejętności podczas szkolenia stacjonarnego

Cele szczegółowe (efekty kształcenia):

Uczestnik szkolenia:

- identyfikuje i tworzy warunki edukacyjne sprzyjające rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów I etapu edukacyjnego
- organizuje proces wspomaganie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów z zaangażowaniem zasobów środowiska zewnętrznego
- rozwija kompetencje cyfrowe i umiejętności wzajemnego uczenia się uczestników szkolenia
- rozwija postawę współpracy i odpowiedzialności za własne uczenie się przez całe życie

Metody i techniki pracy: analiza dokumentów, dyskusja na forum, samokształcenie, rozwiązywanie zadań natury dydaktycznej i/lub organizacyjnej

Czas trwania zajęć: 6 godzin

Treści dydaktyczne

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- warunki edukacyjne rozwijania kompetencji kluczowych uczniów I etapu edukacyjnego
- rola różnych podmiotów środowiska szkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów
- zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów

Moduł 2. Eksperymenty i doświadczenia w nauczaniu problemowym uczniów I etapu edukacyjnego

Cel główny:

Rozwój kompetencji w zakresie umiejętności uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego w oparciu o materiały i dokumenty źródłowe z wykorzystaniem doświadczeń i eksperymentów oraz pogłębienie nabytych umiejętności podczas szkolenia stacjonarnego

Cele szczegółowe (efekty kształcenia):

Uczestnik szkolenia:

- wskazuje role nauczyciela w kształtowaniu postaw uczniów II etapu edukacyjnego z rozdzieleniem na potrzeby uczniów młodszych (klas IV-VI) i starszych (klasy VII-VIII)
- identyfikuje warunki dydaktyczne kształtowania postaw kreatywności, innowacyjności i umiejętności pracy zespołowej uczniów z uwzględnieniem prowadzenia doświadczeń i eksperymentów na II etapie edukacyjnym i planuje ich praktyczne wykorzystanie
- rozwija kompetencje cyfrowe i umiejętności wzajemnego uczenia się uczestników szkolenia
- rozwija postawę współpracy i odpowiedzialności za własne uczenie się przez całe życie

Metody i techniki pracy: analiza dokumentów, dyskusja na forum, samokształcenie, rozwiązywanie zadań natury dydaktycznej i/lub organizacyjnej

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Treści dydaktyczne:

- eksperymenty jako źródło nowej wiedzy i weryfikacji wiedzy posiadanej
- rozwiązywanie problemów a nauczanie empiryczne
- znaczenie nauczania opartego na doświadczeniach i eksperymentach dla rozwoju i dalszego uczenia się ucznia I etapu

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Moduł 3. Warunki skutecznego uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego

Cel główny:

Rozwój kompetencji w zakresie umiejętności uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego w oparciu o materiały i dokumenty źródłowe oraz pogłębienie nabytych umiejętności podczas szkolenia stacjonarnego

Cele szczegółowe (efekty kształcenia):

Uczestnik szkolenia:

- dobiera metody i techniki rozwijania zainteresowań i motywacji do uczenia się uczniów I etapu edukacyjnego
- organizuje proces wsparcia do rozwijania umiejętności uczenia się i kompetencji kluczowych uczniów z wykorzystaniem zasobów otoczenia szkoły
- rozwija kompetencje cyfrowe i umiejętności wzajemnego uczenia się uczestników szkolenia
- rozwija postawę współpracy i odpowiedzialności za własne uczenie się przez całe życie

Metody i techniki pracy: analiza dokumentów, dyskusja na forum, samokształcenie, rozwiązywanie zadań, techniki analizy własnych kompetencji uczestników szkolenia

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Treści dydaktyczne

- rozwój zainteresowań i motywacji do uczenia się
- rozwój umiejętności uczenia się
- wpływ środowiska pozaszkolnego na efektywność uczenia się

ZASOBY DYDAKTYCZNE

Przepisy prawne:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1270).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1591).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Ustawa z dn. 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 198) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.
- Ustawa z dn. 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r. poz. 191).
- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 59).
- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 60).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2017 r. poz. 703).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).

Literatura:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, *Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i szanse dla polityki edukacyjnej. Raport Eurydice*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012 [online, dostęp dn. 30.08.2016].
- Borek A., Domerecka B., *Dobrze zorganizowana aktywność i bierność*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ligęza A., Franczak J., *Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Schaffer D.R., Kipp K., *Psychologia rozwoju. Od dziecka do dorosłości*, Harmonia, Gdańsk 2015.
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki A., *Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni*, System Ewaluacji Oświaty [online dostęp dn. 14.09.2016].
- Tędziągolska M., *W jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Czekierda P., Fingas B., Szala M., *Tutoring. Teoria, praktyka, perspektywy*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Filipiak E., Lemańska-Lewandowska E., *Opieka i wychowanie. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria II, *Opieka i wychowanie w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Filipiak E., Mroczkowski A., *Edukacja szkolna i pozaszkolna. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Filipiak E., Szymczak J., *Edukacja szkolna. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Kram A., Molińska M., *Rozpoznanie zasobów nastolatka i środowiska rozwoju. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria IV, *Monitorowanie rozwoju w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [dostęp 19.06.16].
- Piotrowski K., Ziółkowska B., Wojciechowska J., *Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I, *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].
- Rękosiewicz M., Jankowski P., *Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I, *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.16].

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, *Kreatywność nauczyciela – inspiracją rozwoju pasji i talentu uczniów*, Gdańsk 2012 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Drozdowski R., Zakrzewska A., Puchalska K., Morchat M., Mroczkowska D., *Wspieranie postaw proinnowacyjnych poprzez wzmacnianie kreatywności jednostki*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010 [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Wydawnictwo Kongresu Obywatelskiego, *Kompetencje przyszłości. Jakich postaw i umiejętności potrzebujemy*, „Wolność i Solidarność”, nr 68 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Zaćlona Z. (red.), *Innowacyjność we współczesnej edukacji*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu, Nowy Sącz 2015 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- *ABC mentoringu* [online, dostęp dn. 10.09.2016].
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół wraz z materiałami szkoleniowymi* [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Hajdukiewicz M. (red.), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*, z. 1. *Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Murawska B., *Edukacja wczesnoszkolna*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 3, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 20.10.2016].
- Petty G., *Nowoczesne nauczanie*, Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, Sopot 2015.
- *Przykłady projektów edukacyjnych w edukacji wczesnoszkolnej. Skrypt dla nauczyciela I–III*, Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Poznań 2015 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Black P. i in., *Jak oceniać, aby uczyć?*, CEO–CIVITAS–Biblioteka Akademii SUS, Warszawa 2006.
- Sterna D., *Ocenianie kształtujące w praktyce*, CEO–CIVITAS–Biblioteka Akademii SUS, Warszawa 2006.
- Sterna D., *Uczę się uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2016.
- Sterna D., *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2014.
- Bąbel P., Wiśniak M., *12 zasad skutecznej edukacji, czyli jak uczyć, żeby nauczyć*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2015.
- Centrum Edukacji Obywatelskiej, *Uczenie się poprzez eksperymentowanie. Akademia uczniowska* [online, dostęp dn. 19.06.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Grygier U., Janczar-Łonczkowska B., Piotrowski K., *Jak odkrywać i rozwijać uzdolnienia przyrodnicze uczniów w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2013 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Nowak-Łojewska A., *Wybrane obszary edukacji matematycznej dzieci. Poradnik dla nauczycieli klas I–III*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Baza Narzędzi Dydaktycznych, Instytut Badań Edukacyjnych [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- E-podręczniki do kształcenia ogólnego, Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Scholaris, Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 18.06.2016]

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl